



MIELI RY: BUDJETTIRIIHESSÄ ON HAETTAVA SÄÄSTÖJÄ MIELENTERVEYSKUSTANNUKSISTA

Mielenterveyshäiriöt ovat Suomen suurin kansanterveyshaaste, joka koskee kaikenikäisiä. Väestöryhmistä heikoin tilanne on nuorilla ja nuorilla aikuisilla. Mielenterveyssyistä johtuvat sairauspoissaolot ja työkyvyttömyyseläkkeet ovat jatkaneet kasvuaan, ja mielenterveyden haasteilla on merkittäviä talousvaikutuksia. Toimet mielenterveysongelmien vähentämiseksi ovat keskeisiä julkisen talouden tasapainottamiseksi ja työllisyysasteen nostamiseksi.

Jos Suomen velkaantuminen halutaan katkaista, mielenterveys on otettava budjettiriihessä vakavasti. Vuosittaiset mielenterveyskustannukset ovat OECD:n arvion mukaan 11 miljardia euroa, ja kustannukset uhkaavat lisääntyä entisestään. Mielenterveyskustannuksia saadaan vähennettyä ongelmia ennaltaehkäisemällä, matalan kynnyksen tuella sekä oikea-aikaisella ja riittävällä hoidolla.

MIELI ry ehdottaa hallituksen budjettiriihen toimenpiteiksi:

1. Nuorten mielenterveyskriisiin puututaan talouden turvaamiseksi

***ESITYS:** Hallitus käynnistää ja resursoi nuorten mielenterveysongelmia ehkäisevän toimenpideohjelman osana mielenterveysstrategian ja VANUPO:n toimeenpanoa. Toimenpiteet toteutetaan viranomaisten ja järjestöjen yhteistyönä yhdessä nuorten kasvu- ja työelämätoimijoiden kanssa. Tavoitteena on turvata nuorten mielenterveys hallituksen koulutus- ja työllisyystavoitteiden toteutumiseksi sekä Suomen talouden turvaamiseksi myös tulevaisuudessa.*

Nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveys ei ole palautunut koronapandemian jälkeen odotetusti ja nuorten pahoinvointi on lisääntynyt. Hallitusohjelmassa tunnustetaan hyvin nuorten hyvinvoinnin haasteet. Toimet ovat kuitenkin sirpalemaisista ja hyvinvointipanostukset jäävät pieniksi suhteessa mielenterveyskuormitusta lisääviin leikkauksiin. Nuorten opiskelu-, työ- ja toimintakyvyn turvaaminen on priorisoitava aidosti Suomen kärkitavoitteisiin.

Hallitusohjelma korostaa ennaltaehkäisyn tärkeyttä, mutta panostaa siihen varsin niukasti. Hallitus ei ole osoittanut erillistä resurssia mielenterveysstrategian tai valtakunnallisen nuorisopolitiikan ohjelman (VANUPO) toimeenpanoon. Sen sijaan hallitus on säästänyt kymmenen miljoonaa euroa lykkäämällä lasten ja nuorten terapiatakuun toimeenpanoa.

Hallituksen viime kevään kehysriihessä osoittama viiden miljoonan euron toimenpidepaketti lasten ja nuorten hyvinvointiin on oikeansuuntainen, mutta valitettavasti esim. nuorisoalan ja sote-järjestöjen leikkaukset ovat moninkertaisesti suuremmat. Nuorten mielenterveyskriisi edellyttää ongelmien tehokasta ja vaikuttavaa ennaltaehkäisyä nuorten kaikissa kasvu- ja arkiympäristöissä sekä matalan kynnyksen tukea ja riittävää hoitoa.

2. Mielenterveyshoitoa vahvistetaan terveydenhuollon perustasolla talouden tasapainottamiseksi

***ESITYS:** Hallitus käynnistää koko väestöä koskevan terapiatakuun valmistelun. Tavoitteena on saada koko väestön terapiatakuu voimaan ensi hallituskaudella mielenterveyskustannusten vähentämiseksi.*

mieli

Suomessa mielenterveyttä hoidetaan liian vähän ja liian vähillä resursseilla. Terveystieteiden tutkimusten mukaan mielenterveyspalveluiden käyttöaste on vain murto-osa (5 %) ohjautuu mielenterveyspalveluihin. Mielenterveyshoidon haasteet tulevat kalliiksi inhimillisesti ja taloudellisesti. Perusterveydenhuollon hoitotakuun pidentäminen, hyvinvointialueiden rahoitus tilanne, sosiaaliturvaleikkaukset ja mielenterveysjärjestöjen avustusleikkaukset kuormittavat mielenterveyspalveluita ja -tukea entisestään.

Hallituksen lasten ja nuorten terapiatakuu on tärkeä uudistus. Toimeenpanossa tulee varmistaa, että terapiatakuu vastaa aidosti nuorten tarpeisiin sekä toteutuu yhdenvertaisesti eri hyvinvointialueilla. Terapiatakuu tulee ulottaa nuorisolain mukaisesti 29-vuotiaisiin saakka. Nuorten aikuisten työkyvyn vahvistaminen tuottaa myös taloudellista hyötyä.

Varhainen hoito terveydenhuollon perustasolla säästää kustannuksia tukien terveyttä, työ- ja toimintakykyä. Terapiatakuu eli lyhytpsykoterapia tai muu vastaava psykososiaalinen keskusteluhoito on tärkeää ulottaa koko väestöön. Oikea-aikainen ja riittävä hoito perustasolla tuo säästöjä kalliiseen erikoissairaanhoidon ja kuntoutukseen. Koko mielenterveyden hoitoketju tulee saada toimivaksi.

3. Mielenterveysjärjestöjen kustannusvaikuttava työ turvataan kustannusten vähentämiseksi

***ESITYS:** Hallitus arvioi uudestaan sote-järjestöjen leikkaukset ja turvaa niiden taloudelliset toimintaedellytykset tehdä mielenterveyttä vahvistavaa ja ongelmia ehkäisevää työtä. Hallitus laajentaa lahjoitusten verovähennysoikeuden myös sote-järjestöille.*

Mielenterveysjärjestöt ehkäisevät ja vähentävät mielenterveyshoidon tarvetta. Mielenterveysjärjestöissä tehdään laajamittaista työtä väestön mielenterveyden edistämiseksi ja tukemiseksi. Järjestöt tarjoavat esimerkiksi matalan kynnyksen tukea puhelimesta ja verkossa sekä tekevät mielenterveysongelmia ehkäisevää työtä kouluissa, harrastusympäristöissä ja työelämässä.

Mielenterveysjärjestöjen työ vähentää sote-palveluiden tarvetta. Kustannustehokkuutta lisää vapaaehtoisten työpanoksen hyödyntäminen. Vastuullinen ja laadukas vapaaehtoistyö vaatii toimiakseen rakenteet ja ammattilaisten tuen.

Hallituksen suunnittelemat mittavat leikkaukset sote-järjestöjen avustuksiin vähentävät mielenterveysjärjestöjen työn tuloksia. Leikkaukset eivät ole säästöjä, jos ne lisäävät väestön mielenterveysongelmia ja -kustannuksia. Ennaltaehkäisy on tutkitusti kaikkein kustannusvaikuttavin.

Toimintaedellytyksiä heikentää myös hallituksen esitys rajata sote-järjestöt lahjoitusten verovähennysoikeuden ulkopuolelle. Hallitus haluaa lisätä järjestöjen varainhankinnan merkitystä, joten yritysten ja yksityisten lahjoittajien verovähennysoikeus tulee ulottaa myös sote-järjestöille. Elinvoimainen kansalaisyhteiskunta on Suomen vahvuus, joka tukee myös Suomen turvallisuutta ja kriisinkestävyyttä.

Sari Aalto-Matturi

Toiminnanjohtaja, MIELI Suomen Mielenterveys ry
+358 400 508 234, Sari.Aalto-Matturi@mieli.fi